

ÇEKİLEN HANÇERLERDE MEVCUT'A, SAVUNUCULARINA VE SAHTE TENKİTÇİLERİNE

Anon.

İ
Bilmediklerinin köleliğinde oradan oraya savrulmaya herkes bir son verebilir... ve boş sözlerle beslenmeyi reddedip, yaşamla hançer hançere gelebilir.

C. Michelstaedter

Yaşam tutunacak bir şey için daimi bir arayıştan başka birşey değildir. İnsan sabah kalkar ve birkaç saat sonra kendini yine yatakta bulur: arzu yoksunluğu ile bitkinlik atasında gidip gelen zavallı bir yolcu. Zaman bizi gittikçe az dürterek geçip gider. Yükü yaymaya alıştıkça, sosyal zorunluluklar belimizi eskisi kadar bükmez gibi gelir. Evet demek zahmetine bile girmeden itaat ederiz. Ölümün cezası yaşamdır, demiş bir başka siperdeki şair.

Tutkular ve düşler olmadan da yaşarız -bu toplumun bize sunduğu büyük özgürlük budur. Sonsuzca konuşabiliriz, özellikle de hakkında hiç bilgi sahibi olmadığımız konularda. Dilediğimiz her fikri ifade edebiliriz, hatta en cüretkar olanları ve mırıltıların arkasında kayboluruz. Dilediğimiz adaya oy verebiliriz, karşılığında şikayet etme hakkını talep ederiz. Dogmatik görünmeye başlamışsak, dilediğimiz an kanalı değiştirebiliriz. Belirli anlarda yaşamdan keyif alırız, gittikçe artan bir hızda, hüznü bir şekilde birbirine benzeyen mekanlarda geziniriz. Genç delikanlılar gibi görünürüz ve sonra kafamıza bir kova dolusu buz gibi sağduyu geçirilir. Dilediğimiz sıklıkla evleniriz, evlilik öylesine kutsaldır. Faydalı işlerde çalışabiliriz ve yazı yazmayı beceriyorsak gazeteci oluruz.

Bin farklı şekilde siyaset yapabiliriz, hatta şu egzotik gerillalardan bahsederiz. Aşkta olduğu gibi kariyelerimizde de, emir vermeyi pek becerememişsek, mükemmel şekilde itaat edebiliriz. Hatta itaat bizi şehit bile kılabilir ve görünüş öyle olmasa da, bu toplum kahramanlara ihtiyaç duymaktadır.

Aptallığımız kesinlikle kimseninkinden kötü görünmeyecektir. Kararsız kalsak da önemli değil, adımıza başkalarının karar vermesine izin verebiliriz. İşte o zaman, siyaset ve gösteri jargonunda söyledikleri gibi, görüşümüzde direniriz. Rasyonalizasyonun sonu yok, özellikle de fazla titiz olmayanların dünyasında.

Bu koca roller panayırında tek bir sadık müttefiğimiz var: para. Kusursuz demokrasi, özellikle kimseye saygı duymaz. O varken hiçbir mal, hiçbir servis bizim tarafımızdan reddedilemez. Kime ait olursa olsun, arkasında toplumun tamamı var. Elbette bu müttefik asla kendinden yeteri kadarını vermez bize, kendini herkese vermez. Ama paranın hiyerarşisi özel bir hiyerarşidir, hayatın karşı karşıya getirdiği şeyleri birleştirir. Ona sahip olduğunuzda, hep haklısınızdır. Ona sahip olmadığınızda, bir dolu hafifletici sebebiniz olur.

Birazcık pratikle, tüm günü tek bir fikir düşünmeden geçirebiliriz. Gündelik, tekdüze hayat bizim yerimize düşünür. İşyerinden "boş zaman"a, herşey sürekli hayatta kalma mücadelesi haline gelir. Daima tutunacak birşeylerimiz olur. Bugünün

toplumunun en sersemletici niteliği, “konfor” ile felaketin kilpayı mesafede var olmasıdır. Ekonomi ile var olanın teknolojik idaresi sorumsuzca bir pervasızlıkla ilerlemektedir. İnsan eğlenceden büyük ölçekli katliama, programlanmış jestlerin disiplinli duyarsızlığı ile kayıverir. Ölümün alınıp satılması tüm zamana ve uzama yayılır. Risk ve cesur çaba artık yok; yalnızca güvenlik ya da afet, tekdüzelik ya da felaket var. Kurtarılmış ya da boğulmuş. Canlı, asla.

Birazcık pratikle evden okula, ofisten süpermarkete, bankadan diskoya gözleriniz kapalı yürüebilirsiniz. Artık eski Grek bilgesinin sözünü anlayabiliyoruz: “Dünya düzenini uyusuklar sağlar.”

Bu bizden, artık var olan tek cemiyetin, yetke ve mal cemiyetinin refleksinden kopmamızın zamanı geldi.

Bu toplumun bir parçasının hükmetmeye devam etmekte çıkarı var, diğer parçanın çıkarı ise mümkün olan en kısa sürede yıkılmakta. İlk adım insanın hangi tarafta olduğuna karar vermek. Ama her yerde boyun eğme, yani iki taraf (mevcudu ve sahte tentikçilerini geliştirenler) arasındaki anlaşmanın temeli var, hatta bizim yaşamlarımızda –sosyal savaşın gerçek yeri –arzularımızda ve kararlılığımızda, ve küçük gündelik teslimiyetlerimizde.

Bütün bunlarla, ve sonunda yaşamla hançer hançere gelmek şart.

II

Yapılması için öğrenilmesi gereken şeyleri yaparak öğrenirsiniz.
Aristo

İşin sırrı aslında başlamakta.

Mevcut sosyal organizasyon herhangi bir özgürlük uygulamasını geciktirmekle kalmıyor, aynı zamanda engelliyor ve yozlaştırıyor da. Özgürlüğün ne olduğunu öğrenmenin tek yolu onu tecrübe etmektir ve bunu yapmak için gerekli zaman ve uzama sahip olmalısınız.

Özgür eylem için temel önerme diyalogdur. Şimdi, her gerçek diyalog iki koşul gerektirir: tartışılmak üzere gündeme getirilen sorunlara duyulan gerçek bir ilgi (içerik sorunu) ve olası yanıtları bulmak için özgür araştırma (yöntem sorunu). İçeriğin yöntemi,

yöntemin içeriği belirleyeceği düşünülürse, bu iki koşul aynı anda gerçekleşmelidir. İnsan özgürlük hakkında ancak özgür durumundayken konuşabilir. Yanıt vermekte özgür değilse soru sormanın ne anlamı var? Sorular daima sahteyse yanıt vermenin ne anlamı var? Diyalog ancak bireyler birbirleri ile aracısız konuşabildiği zaman mümkündür, yani karşı karşıya gelip konuştukları zaman. Konuşma tek yönlüyse, iletişim mümkün değildir. Biri sorular dayatma gücüne sahipse, soruların içeriği bunun doğrudan fonksiyonu olacaktır (ve yanıtlar boyun eğme içerecektir). Uyruklara ancak yanıtları rollerini doğrulayan, patronların gelecek soruları çıkartmak için kullanacağı sorular sorulabilir. Kölelik yanıt vermeye devam etmekte yatar.

Bu anlamda, seçimler ile pazar araştırması birebir aynıdır. Seçenin özerkliği tüketicinin özerkliğine denk gelir ve tersi de doğrudur. Televizyon edilgenliğine izleyici adı verilir; Devlet gücünün yasallaştırılmasına halkın egemenliği adı verilir. Her durumda bireyler, onları konuşma yeteneğinden mahrum bıraktıktan sonra onlara konuşma hakkı veren bir mekanizmanın rehineleridir yalnızca. Tek yapabildiğiniz birini ya da diğerini seçmek ise, diyalogun ne anlamı var? Tek seçim şansınız birbirinin tıpatıp aynısı mallar ve televizyon programları arasındaysa, iletişim nedir? Soruların içeriği anlamsızdır, çünkü yöntem sahtedir.

“Burjuvazinin temsilcisine, proleteryanın temsilcisinden daha çok benzeyen birşey yoktur,” diye yazmış Sorel 1907’de. Onları birbirinin aynısı kılan, ikisinin de tam olarak temsilci olmasıydı. Bunun aynısını bugün sağ ya da sol kanat temsilcisi için söylemek bayağı olacaktır. Ama siyasetçilerin orjinal olmasına gerek yoktur (reklamlar bunun icabına bakar), onların o bayağılığı nasıl idare edeceklerini bilmesi yeterlidir. Buradaki ironi, medyanın iletişim ile tanımlanması ve oy verme çılgınlığına seçim adının verilmesidir (sözcüğün gerçek anlamı özgür, bilinçli karar vermektir). Asıl nokta, iktidarın başka bir yönetim biçimine izin vermemesidir. Oy verenler isteseydi bile (bu, gerçekçilerin dilini taklit etmek gerekirse, bizi doğrudan ütopyaya götürürdü), onlara hiçbir önemli şey sorulamazdı. Özgür oldukları andan itibaren becerebilecekleri tek özgür eylem –tek gerçek seçim –oy vermemek olurdu. Oy veren herkes önemsiz soruları istiyor, çünkü gerçek sorular

edilgenliği ve yetkilendirmeyi inkar eder. Daha iyi açıklayalım.

Kapitalizmin lağvedilmesi için referandum düzenlendiğini hayal edin (mevcut sosyal ilişkiler bağlamında böyle bir meselenin imkansız olacağını bir kenara bırakarak). Seçmenlerin çoğu kapitalizm lehine oy verirdi, ve bunun tek sebebi, dinginlik içinde evlerinden, ofislerinden ya da supermarketten ayrılırken, mal ve para olmayan bir dünya hayal edememeleri olurdu. Ama aleyhine oy verecek olsalar bile hiçbir şey değişmezdi, çünkü, gerçekçi olmak gerekirse, böyle bir mesele oy verenlerin varlığını dışlardı. Bir ferman ile bütün bir toplum değiştirilemez.

Aynısı daha az radikal meseleler için de söylenebilir. Örneğin toplu konutları düşünün. O konutların sakinleri yaşamlarının nasıl organize edileceği (evler, sokaklar, meydanlar, vs.) hakkındaki fikirlerini ifade edebilseler (birkez daha 'ütopya'da buluyoruz kendimizi) ne olurdu? Bu tür taleplerin kaçınılmaz olarak daha baştan sınırlanacağını hemen söyleyelim, çünkü toplu konutlar, ekono ve sosyal konutun ihtiyaçları doğrultusunda nüfusun yerinden edilmesinin ve toplanmasının bir sonucudur. Bununla birlikte, getolardan başka bir tür sosyal organizasyon hayal etmeye çalışabiliriz. Nüfusun çoğunun konu hakkındaki fikrinin polis ile aynı olacağını güvenle söyleyebiliriz. Aksi halde (yani sınırlı bir diyalog egzersizi yeni bir yaşam ortamı edinme arzusunu doğurursa), bu gettoda patlama anlamına gelir. Mevcut sosyal düzen içinde orada yaşayanların nefes alma arzusunu patronların otomobil sanayisindeki çıkarları ile nasıl uzlaştırabilirsiniz ki? Bireylerin serbest dolaşımını lüks butik sahiplerinin korkuları ile nasıl uzlaştırabilirsiniz? Çocukların oyun alanları ile araba park edilecek alanların, bankaların, alışveriş merkezlerinin betonu ile nasıl uzlaştırabilirsiniz? Ya emlak spekülâtorlerinin elinde kalan boş evleri? Kışlalara, okullara, hastanalere, tımarhanelere benzeyen apartman bloklarını? Bu dehşetler labirentinin tek duvarını yerinden kıpırdatmak, tüm planı sorguya açmak demek. Çevre hakkındaki polisimsi görüşten ne kadar uzaklaşırsak, polis ile çatışmaya o kadar yaklaşıyoruz.

Bir kilisenin gölgesinde nasıl özgürce düşünebilirsiniz? diye yazmış bilinmeyen bir el

Sorbonne'un kutsal duvarına, Mayıs '68'de. Bu kusursuz sorunun içinde daha geniş anlamlar gizli. Ekonomik ya da dini amaçlar için tasarlanmış herhangi bir şey, ekonomik ya da dini arzular empoze etmekten başka şey yapamaz. Kirlenmiş bir kilise yine de Tanrı'nın evi olmaya devam eder. Terk edilmiş alışveriş merkezinde mallar gevezeliklerini sürdürür. Kullanılmayan kışlaların tören alanları yine de uygun adım yürüyen askerleri barındırır. İşte, Bastille'in yıkımının bir uygulamalı sosyal psikoloji eylemi olduğunu söyleyen kişi bunu kastetmişti. Bastille bir zindandan başka birşey olmayı asla başaramazdı, çünkü duvarları aralarına kapatılmış bedenlerin ve arzuların hikayesini anlatmaya devam ederdi.

İtaat, zorunluluk ve can sıkıntısı, sonsuzcasına kasvetli düğünlerde tüketiciliği destekliyor. İş sosyal çevre, sosyal çevre işe teslimiyet doğuruyor. İnsan akşamlarını televizyonun önünde geçirmekten keyif alıyor, çünkü o insan gününü ofiste ve metroda geçirmiş. Fabrikada sessiz kalmak stadyumlarda bağırıp çağırılmayı bir mutluluk vaadi haline getiriyor. Okuldaki yetersizlik duygusu diskoda geçirilen bir cumartesi gecesinin duyarsız sorumsuzluğunu temize çıkarıyor. Ancak bir McDonalds'dan çıkan gözler bir Club Med tabelası görünce aydınlanır. Vesaire.

Özgür olabilmek için özgürlüğü nasıl yaşayacağınızı bilmeniz gerek. Özgürlüğü yaşamak için kendinizin özgür olmanız gerek. Mevcut sosyal düzende, zaman ve uzam özgürlüğün tecrübe edilmesini engelliyor, çünkü tecrübe etme özgürlüğünü boğuyorlar.

III

Gazap kaplanları öğrenim atlarından bilgedir.
W. Blake

Ancak zaman ve sosyal mekan kiplerini alt üst ederek yeni ilişkiler ve çevreler hayal etmek mümkün olur. İnsanın yalnızca bildikleri temelinde arzulanabileceğini söylemiş yaşlı filozof. Arzular ancak insan onları üreten hayatı değiştirirse değişir. Şu konuda açık konuşalım: iktidarın zaman ve uzamı organize etmesine isyan elle tutulur ve psikolojik bir gerekliliktir.

Bakunin devrimlerin dörtte üç fantaziden, dörtte bir gerçeklikten oluştuğunu söylemiş. Asıl önemli

olan, genelleşen isyanın patladığı fantazinin kaynağının neresi olduğunu farketmek. Her tür kötücül tutkunun salıverilmesi, demiş Rus devrimci, dönüşümün karşı durulmaz gücüdür.

Sermayenin tarihi hareketlerinin teslim olmuş ve soğuk analistlerini gülümsetecek olsa da, böyle bir jargonu sindirememişsek, böyle bir devrim fikrinin son derece çağdaş olduğunu söyleyebiliriz.

Tutkular kötücüldür, çünkü buz gibi bir canavar tarafından, normallik tarafından boğulurlar. Ama aynı zamanda, kötücüldürler, çünkü görevlerin ve maskelerin ağırlığı altında büzülmek yerine yaşama iradesi kendini tam tersine dönüştürür. Gündelik görevlerle kısıtlandığı zaman, yaşam kendini inkar ederek hizmetkar kılığına bürünür. Ümitsizce uzam ararken, düşsel bir varlık olarak gösterir kendini, fiziksel bir büzülme olarak, sinirsel bir tik, ahmakça, koyunca bir şiddet olarak. Refah Devlet'inin en son icatlarından biri olan psikotik uyuşturucuların kitlesel kullanımı hayatın mevcut koşullarının tahammül edilemezliğini ilan etmiyor mu? Kendi ürünlerinden birini, kötücüllüğü haklı çıkarmak için iktidar her yere tutsaklık aşıyor. İsyen bunların ikisinin de icabına bakar.

Kendilerini ve diğerlerini aldatmak istemiyorlarsa, mevcut sosyal yapının yıkılmasını isteyenler, yıkımın vahşi, barbarca güçlerin oyunu olduğu gerçeği ile yüzleşmelidir. Biri onlara toplum polisi dedi, bir başkası holiganlar; aslında onlar, sosyal barışın öfkelerini bastıramadığı bireyler.

Ama öfkeden yola çıkarak nasıl yeni bir toplum yaratırsınız? Diyalektiğin hokkabazca numaralarına bir son verelim. Sömürülenler herhangi bir olumlu proje taşımazlar, o proje sınıfsız toplum projesi olsa bile (üretim sistemine çok benzer bunlar). Onların tek toplumu sermayedir. Ancak sömürülmelerini sağlayan herşeyi yok ederek kurulabilirler: maaşlar, mallar, roller, hiyerarşiler. Kapitalizm komünizmde kendi yıkımını sağlayacak koşulları yaratmadı (kendi yok edilişi için silah döven ünlü burjuvazi) bir dehşetler dünyası yarattı.

Sömürülenlerin kendi kendini idare edecek, kendi inkarlarından başka şeyleri yoktur. Patronları, önderleri ve muhtelif kılıklardaki apolojistlerin aralarında kaybolmasının tek yolu budur. Bu "muazzam, acil yıkım görevi" içinde, hemen, şu an sevinç bulmalıyız.

Greklerin "barbar" sözcüğü yalnızca yabancılara

değil, aynı zamanda "kekeleyenlere" atıfta bulunuyordu, polis dilini doğru düzgün konuşamayanlara. Dil ve alan birbirinden ayrılamazdı. Kanun, isimler düzeninin dayattığı sınırları belirler. Her güç düzeninin kendi barbarları, her demokratik söylevin kendi kekemeleri vardır. Mal toplumu onların inatçı varlığını, sanki hiç yokmuşlar gibi silmek ister –sürgün ve sessizlik yolu ile. İşte isyan ülküsünü bu hiçlik temeline kurmuştur. Hiçbir diyalog ve katılım ideolojisi dışlama ve içsel kolonileri tamamen maskeleyemeyecektir. Devlet'in ve ekonominin gündelik şiddeti kötücül parçanın patlamasına sebep olduğunda, biri ayaklarını masaya dayadığı ve tartışmayı reddettiği zaman şaşırmanın anlamı yoktur. Ancak o zaman tutkular ölüm dünyasını başından savar. Barbarlar hemen köşebaşındadır.

IV

Her tür modeli terk etmeli,
olasılıklarımızı incelemeliyiz.
E.A. Poe

İsyanın gerekliliği. Kaçınılmazlık anlamında değil (eninde sonunda gerçekleşmek zorunda olan bir olay olarak değil), somut bir olasılık koşulu anlamında. Olası olanın gerekliliği. Bu toplumda para gereklidir. Ama parasız yaşam da olasıdır. Bu olasılığı tecrübe etmek için bu toplumu yok etmek gereklidir. Bugün insan yalnızca sosyal olarak gerekli olanı tecrübe etmektedir.

İlginçtir ki, isyanı trajik bir hata olarak görenler (ya da gerçekçi olmayan romantik bir düş olarak) sosyal eylem, tecrübe etmek için özgürlük alanları hakkında konuşur dururlar. Bütün özlerinin çıkıp gitmesi için insanın bu savları azıcık sıkıştırması yeterlidir. Dediğimiz gibi, özgürce hareket etmek için birbirimizle aracısız konuşabilmemiz gereklidir. İnsan şu anda ne hakkında, ne kadar ve nerede diyaloga girebilir?

Özgürce tartışmak için insanın zamanı ve uzamı sosyal zorunluluklardan kurtarması gereklidir. Hem, diyalog mücadeleden ayrılamaz. Materyal olarak ayrılamaz (birbirimizle konuşmak için zaman ayırmamız ve gerekli uzama el koymamız gereklidir) ve psikolojik olarak ayrılamaz (bireyler ne yaptıkları hakkında konuşmaktan hoşlanırlar, çünkü sözcükler gerçekliği işte böyle dönüştürür).

Kira ödemesek bile, her gün bayram olsa bile, hep beraber bir gettoda yaşadığımızı unutuyoruz. Bu gettuyu yok edemezsek, tecrübe etme özgürlüğü gerçekten de zavallı birşey olacak.

Pek çok özgürlükçü sosyal değişimin, ani bir kırılma olmadan, yavaş yavaş gelebileceğine, yavaş yavaş gelmesi gerektiğine inanıyor. Bu sebepten, yeni fikirlerin ve uygulamaların detaylandırılabilceği 'Devlet'ten özgür alanlardan" bahsediyorlar. Meselenin açıkça gülünç taraflarını bir kenara bıraktığınızda [Devlet nerede var ki? Onu nasıl paranteze alırsınız?], böyle meselelerin referans noktasının, tarihte belirli zamanlarda yıkıcıların tecrübe ettiği kendi kendini yöneten federalist yöntemler olarak kaldığını görürsünüz [Paris Komünü, devrimci İspanya, Budapeşte Komünü, vs.]. Ama unutulup söylenmeyen şey, birbirimiz ile konuşma ve gerçekliği değiştirme olasılığının isyankarlar tarafından silahla ele geçirildiğidir. Uzun lafın kısası, küçük bir detay unutulmuştur: isyan. Yöntemi (semt toplantıları, doğrudan karar verme, yatay bağlantı, vesaire) onu mümkün kılan bağlamdan ayıramazsınız, hatta bağlamın karşısına çıkaramazsınız [ör., 'Devlet'e saldırmanın gereği yok; kendi kendimizi organize etmeli, ütopyayı somutlaştırmalıyız']. Örneğin proleter kurulların ne anlama geldiklerini –ve bugün ne anlama gelecekleri – hakkında düşünmeden önce, onların hangi koşullar altında var olduklarını düşünmek gereklidir [Rusya'da 1905'de, Almanya ve İtalya'da 1918-21 arasında, ve saire]. O zamanlar isyankar zamanlardı. Biri lütfen bugün sömürülenlerin sosyal normallığı güç kullanarak kırmadan önem sahibi sorunlar üzerine birinci şahısta karar vermelerinin nasıl mümkün olacağını açıklar mı? Ancak o zaman kendi kendini yönetmek ve federalizm konusunda konuşabilirsiniz. "Devrim sonrası" mevcut üretim yapılarının kendi kendini yönetmesinin ne demek olduğunu tartışmadan önce, bir basit şeyin farkında olmak gereklidir: ne patronlar, ne polis kabul eder bunu. Onu somutlaştırmak için gerekli koşulları gözardı ederek bir olasılığı tartışamazsınız. Herhangi bir özgürlük fikri, mevcut toplumdaki kırılış ima eder.

Son bir örnek görelim. Özgürlükçü çevrelerde doğrudan demokrasiden de bahsedilir. Anarşist ütopyanın çoğunluk kararı yöntemi ile kendine karşı çıktığı söylenerek karşı çıkılabilir buna.

Doğru. Ama asıl nokta, kimsenin doğrudan demokrasiden gerçek anlamda bahsediyor olmasındır. Tam tersi olarak, yani yurttaş listeleri, belediye seçimlerine katılım, vs. olarak kabul edip geçenleri bir kenara bırakarak, insanların birbirleri ile aracasız konuştukları gerçek yurttaş toplantılarını hayal edenleri düşünelim. Bu sözde yurttaşlar neyi ifade edebilecekler? Soruları değiştirmeden nasıl farklı yanıtlar verebilirler? Sözde siyasi özgürlük ve mevcut ekonomik, sosyal ve teknolojik koşullar arasında nasıl bir ayırım yapacaklar? Meseleleri nasıl çarpıtırırsanız çarpıtın, teknoloji merkezli bir toplumun aynı zamanda federalist olabileceğini ya da genelleştirilmiş kendi kendini idarenin bugünün gerçek birer zindan haline gelmiş şehirlerinde var olabileceğini düşünmüyorsanız, yıkım sorunundan kaçamazsınız. Gerekli bütün değişimlerin ağır ağır yapılabileceğini söylemek meseleyi karıştırmaktan başka işe yaramaz. Yaygın isyan olmadan değişim başlayamaz bile. Kapitalist özelleşme maskesi bir kez sökülüp atıldıktan sonra, özgürlük macerasına açılan sosyal ilişkilerin bütünüdür isyan. İsyana yanıtları kendi başına bulmaz, bu doğru. O yalnızca sorular sormaya başlar. Bu yüzden asıl nokta maceracı bir biçimde ya da ağır ağır eyleme geçmek değildir. Asıl nokta şudur: eyleme geçmek mi, yoksa eyleme geçmeyi hayal etmekle yetinmek mi? Doğrudan demokrasinin eleştirisi (aynı örneğe sadık kalmak gerekirse) somut olmalıdır. Ancak o zaman ötesine geçmek ve bireysel otonominin sosyal temellerinin gerçekten var olduğunu düşünmek mümkün olur. Ancak o zaman bu ötesine geçişin burada ve şu anda bir mücadele yöntemi haline gelmesi mümkün olur. Yıkıcılar başka insanların fikirlerini eleştirmeli, onları onlar üzerine yemin edenlerden daha kesin hatlarla tanımlamalıdır.

Hançerlerini daha keskin kılmak için.

V

Devrimin, onu yapacak yeterli güç toplanmadan yapılamayacağı aksiyomatik, apaçık bir gerçektir. Ama şu da tarihi bir gerçektir ki, evrimi ve sosyal devrimleri belirleyen güçler seçim listeleri ile hesaplanamaz.
Malatesta

Sosyal dönüşümün hâlâ mümkün olduğuna inanmanın modası geçmiştir. "Kitleler" in derin transta

olduğu, sosyal normlara tamamen entegre olmuş oldukları söylenmektedir. Böyle bir yorumdan en az iki sonuç çıkartılabilir. İsyanın imkansız olduğu, ya da ancak az kişi için mümkün olduğu. Bu ya açıkça kurumsal bir yorum olur (seçimlerin gerekmesi, yasal fetihler, vs.), ya da sosyal reform lehinde bir yorum (sendikaların kendi kendini organize etmesi, kolektif haklar için mücadele, vs.). İkinci sonuç klasik öncülük yorumunun ya da daimi ajitasyon savunan anti-otorite yandaşı yorumun temeli olabilir.

Burada, tarih boyunca birbirine açıkça karşı olan fikirlerin aslında aynı köklerden gelmiş oldukları belirtilebilir.

Örnek olarak sosyal demokrasi ve bolşevizmi ele alalım: ikisinin de, kitlelerin herhangi bir devrim bilinçlerinin olmadığı, bu yüzden idare edilmeleri gerektiği varsayımından geldiği açıktır. Sosyal demokratlar ve Bolşevikler yalnızca kullanılan yöntemler konusunda farklılık gösteriyorlardı –reformist parti ya da devrimci parti, parlamenter strateji ya da gücün şiddet yoluyla ele geçirilmesi –ama sömürülenlere dışarıdan bilinç getirme programları tıpatıp aynıydı.

Leninist modeli reddeden, yıkıcı “azınlıkçı” uygulama hipotezini ele alalım. Özgürlükçü açıdan, ya her tür isyankar yolun terk edilmesi gerekiyordu (sözde yandaşsız ayaklanma lehine), ya da eninde sonunda fikirlerin ve uygulamaların sosyal sonuçları sorunu ile yüzleşmesi gerekiyordu. Sorunu dilbilimsel mucizeler alanında çözmekle ilgilenmiyorsak (örneğin savunduğumuz tezlerin zaten sömürülenlerin kafasında olduğunu ya da isyanın zaten daha genel bir durumun parçası olduğunu söyleyerek) geriye tek bir gerçek kalır: bizler yalıtılmışız ve bu sayımızın az olduğunu söylemekle aynı şey değil.

Küçük sayılarla eyleme geçmek bir engel oluşturmakla kalmıyor, sosyal dönüşüme tamamen farklı bir bakışı da temsil ediyor. Özgürlükçüler, merkezi yöne tabi olmayan kolektif bir yaşam boyutu hayal eden yegane kişilerdir. Gerçek federalizm bireylerden oluşan özgür sendikalar arasında anlaşmalar yapılmasını mümkün kılar. İdeoloji ya da nicelik temelinde benzerlik ilişkileri yoktur, ama karşılıklı bilgiden, izdüşümsel tutkuların hissedilmesi ve paylaşılmasından benzerlik ilişkileri doğar. Ama izdüşümsel benzerlik ve

otonom bireysel eylem, daha yüksek olduğu iddia edilen bir gereklilik adına feda edilmeden yayılamazlarsa, etkisiz şeylerdir. Özgürlük uygulamasını somutlaştıran yatay bağdır: resmi olmayan bağ, temsilsiz, gerçek bağ. Merkezileşmiş bir toplum polis kontrolü ve ölümcül teknolojik araçlar olmadan var olamaz. Bu sebepten, Devlet otoritesi olmayan toplum hayal edemeyen herhangi biri, gezegeni harap eden ekonomiyi eleştirecek araçlardan yoksundur. Benzersiz bireylerden oluşmuş bir toplum hayal edemeyen herhangi birinin, siyasi aracılığın yerine koyacak hiçbir şeyi yoktur. Tam tersine, benzerliğin yeni ilişkiler için bir temel olarak kabul edildiği, benzer düşünce yapılarına sahip insanların bir araya gelerek özgürce tecrübe etmesi fikri eksiksiz sosyal ayaklanmayı mümkün kılar. Ancak merkez fikri terk edilirse (Kışık Saray'ın fethedilmesi ya da, daha güncel konuşmak gerekirse, Devlet televizyonunun ele geçirilmesi) vergi ve paranın olmadığı bir yaşam inşa etmek mümkün olabilir. Böyle bir yönde, saldırıların yayılması yöntemi, içinde farklı bir dünya taşıyan bir mücadele biçimidir. Herkesin beklemeyi öğütlediği, kitlelerin desteğine güvenmenin mümkün olmadığı, sonuç elde edemeyeceğinizi öndeden bilemediğiniz yerde eyleme geçmek, ne için savaşıldığının çoktan doğrulanmış olduğu anlamına gelir: ölçüsüz toplum için. O zaman bu, küçük, benzer insan gruplarının eylemlerinin nasıl en önemli nitelikleri içerdiğini gösterir... yalnızca taktik çaba değildir, hedefin gerçekleştirilmesini zaten içermektedir. Geçiş dönemi yalanını tasfiye etmek (komünizmden önce diktatörlük, özgürlükten önce iktidar, pay almadan önce maaş, eyleme geçmeden önce sonuçtan eminlik, kamulaştırmadan önce finans talebi, anarşiden önce ‘ahlaki bankalar’, vs.) demek, isyanın kendisini ilişkileri kavramak için başka bir yol kılmak demektir. Teknolojik hydra'ya hemen saldırmak demek, beyaz ceketli polis memurları olmayan (yani onları gerekli kılan ekonomik ya da bilimsel organizasyonlar olmayan) bir yaşam hayal etmek demektir; medyanın evcilleştirme araçlarına şimdi saldırmak demek, imgeler barındırmayan (yani onları üreten edilgenliği barındırmayan) ilişkiler yaratmak demektir. İsyan zamanının artık geçtiğini –ya da daha gelmediğini –haykıran herkes, istedikleri toplum biçimini önceden ifşa etmektedir. Diğer yandan, sosyal isyan ihtiyacını

şimdi vurgulamak –tarihsel zamandan kırılarak mümkün olanın çıkışına izin veren frenlenemeyen bir hareket –basitçe şu anlama gelir: önder falan istemiyoruz. Bugün tek gerçek federalizm genelleştirilmiş isyandır.

Merkezileştirmeyi reddedersek, sömürülenleri iktidarla cephe savaşına götürme gibi niceliksel bir fikrin ötesine geçmemiz gerekir. Bir başka güç kavramı düşünmemiz gereklidir –seçim listelerini yakın ve gerçekliği değiştirin.

‘Ana kural: kitlesel olarak eyleme geçmeyin. Eylemleri en fazla üç, dört kişiyle gerçekleştirin. Mümkün olduğunca çok küçük grup olmalıdır, ve her biri saldırmayı ve çabucak ortadan kaybolmayı öğrenmelidir. Polis bin kişilik bir kalabalığı yüz kişiden oluşan bir toplum polisi grubu ile ezmeye çalışır.

Bir adamansa yüz adamı altetmek daha kolaydır, özellikle de aniden saldırır, gizemli bir şekilde ortadan kaybolurlarsa. Moskova bu küçük, ele geçirilemez müfrezelerle kaplırsa polis ve ordu güçsüz kalacaktır [...] Kaleleri işgal etmeyin. Birlikleri onları ele geçirmeyi her zaman başarmaktadır, ya da ağır silahları ile onları yok edeceklerdir. Kalelerimiz iç avlular ya da saldırıp kaçmanın kolay olduğu herhangi bir yer olacaktır. Onları ele geçirecek olsalar bile kimseyi bulamayacaklar ve çok adam kaybedeceklerdir. Onların hepsini ele geçirmesi imkansız olacaktır, çünkü bunu yapmak için her evi toplum polisteleri ile doldurmaları gerekir.’

**İsyankarlara Uyarı, Moskova,
Aralık 11 1905.**

VI

... şiir... Hayal Gücü'ne atıfta bulunur,
ve o keyfine göre herşeyden kuralsız birlikler
ve ayrılıklar yaratabilir.
F. Bacon

Bir başka iktidar kavramını düşünün. Belki yeni şiir budur. Temel olarak, şeylere ilişkin yasadışı birlikler ve ayrılıklar yaratmak için genelleştirilmiş bir oyun değilse nedir ki sosyal isyan.

Devrim kuvveti güce eşit ya da güce karşı bir kuvvet değildir. Öyle olsa biz daha başlamadan yenilirdik, çünkü her değişim kısıtların ebedi geri

dönüşü olurdu. Herşey askeri çatışmalara, standartların bir danse macabre'ına indirgenirdi. Gerçek hareketler niceliksel gözden kaçır.

Devlet ve sermaye en sofistike kontrol ve baskılama sistemlerine sahiptir. Bu Moloch'a nasıl karşı çıkabiliriz? Sır, parçalayıp yeniden bir araya getirme sanatındadır. İstihbarat hareketi benzerliklerin durmaksızın parçalanıp kurulması oyunudur. Aynıysı yıkıcı uygulamalar için de geçerlidir. Örneğin teknolojiyi eleştirmek demek, onun genel çerçevesini incelemek, onu yalnızca bir makine topluluğu olarak değil bir sosyal ilişki, bir sistem olarak görmek demektir; teknolojik bir aletin onu üreten topluluğu yansıttığını, onun kullanıma sunulmasının bireyler arasındaki ilişkileri değiştirdiğini anlamak demektir. Teknolojiyi eleştirmek demek, insan eylemini karın emrine vermeyi reddetmek demektir. Aksi halde teknolojinin ne demek olduğu konusunda, tarafsızlık iddiaları, sonuçlarının geri çevrilebilirliği konusunda kendimizi kandırıyor oluruz. O zaman onu bin değişik sonucuna, bizi gittikçe daha çok sakatlayan somut sonucu bölmemiz gerekir. Yeni teknolojilerin izin verdiği üretim ve kontrolün yayılmasının sabotajı daha da kolaylaştırdığını anlamamız gerekir. Aksi halde onlara saldırmak imkansız olur. Aynıysı okullar, kırsallar ve ofisler için de geçerlidir. Onları tüm hiyerarşik ve ticari ilişkilerden ayırmak imkansız olsa da, yine de özel insanlar ve mekanlarda somutlaştırlar.

Sayımız bu kadar azken nasıl kendimizi öğrenciler, işçiler, işsizler için görünür kılarız? İnsan konsensus ve imaj terimleri ile [kesin konuşmak gerekirse, insanın kendini görünür kıılması açısından] düşünürse, yanıt kendiliğinden gelir: sendikalar ve sinsi siyasetçiler bizden çok daha güçlüdür. Bir kez daha, eksik olan bir araya getirme ve parçalama yeteneğidir. Reformizm detaylar üzerine, nicelik olarak eyleme geçer: gücün birkaç yalıtılmış tarafını değiştirmek için büyük sayılarda insanı harekete geçirir. Diğer yandan, toplumun global eleştirisi eylemin niteliksel tarafının ortaya çıkmasına izin verir. Tam da insanın projelerini emrine vereceği merkezler ya da devrimci konular olmadığı için, sosyal gerçekliğin her açısı, parçası olduğu bütün ile ilişkili olur. Sorun kirlilik sorunu da olsa hapisane ya da şehir planlaması sorunu da, gerçekten yıkıcı

olan her yol sonunda herşeyi sorguya açar. Her zamankinden çok bugün niceliksel proje (öğrencileri, işçileri ya da işsizleri, belirli bir program dahilinde daimi örgütler halinde toplamak) yalnızca detaylar üzerine eyleme geçebilir, kategorilere (öğrenciler, işçiler, göçmenler, eşcinseller, vs.) ayrılarak indirgenemeyecek sorgulamalar hakkındaki güç eylemlerinin içini boşaltır. Reformizm herhangi bir konuda reform yapma yeteneğini gittikçe kaybettikçe daha da fazla işsizliği, ve bunun sahte bir şekilde nasıl ekonomik rasyonellikteki çözümlenebilir bir bozukluk olarak sunulduğunu düşünün). Biri zehirli olmayan yiyecek talep etmenin bile devrimci bir proje haline geldiğini, çünkü bu talebi yerine getirmek için gösterilecek her çabanın tüm sosyal ilişkilerin değişmesini gerektireceğini söyledi. Belirli bir konuşmacıya yöneltilmiş herhangi bir talep yenilgiyi kendi içinde taşır, ve başka sebebi olmasa bile hiçbir otoritenin, istese bile genel öneme sahip herhangi bir sorunu çözecek yeteneğinin olmaması yüzündendir. Hava kirliliğine karşı çıkmak için kime baş vurur ki?

Sendika onaysız bir grev sırasında, "Hiçbir şey istemiyoruz" yazılı pankart taşıyan işçiler yenilginin talebin kendisinde olduğunu anlamışlar ("düşmana karşı talep ebedidir"). Herşeyi almaktan başka seçenek yoktur. Stirner'in dediği gibi: "Onlara ne verirsiniz verin, hep daha fazlasını isteyeceklerdir, çünkü istedikleri her tür ayrıcalığın sona ermesinden başka şey değildir."

Ya sonra? Sonra, sayının az olsa da siz yalıtılmışlık içinde, şiddetli durumlarda birkaç iyi temasın büyük sayılardan daha iyi olduğunu bilgisıyla, bunu yapmadan eyleme geçmeyi düşünebilirsiniz. Ne yazık ki, hak talep eden sosyal mücadeleler amaçlardan daha ilginç yöntemler geliştirirler (örneğin, iş isteyen bir grup işsiz işsizlik yardımı dağıtılan ofisi yakar). Elbette insan, işin istenmemesi, yok edilmesi gerektiğini söyleyerek ilgisiz davranabilir. Ya da insan bu tutkuyla yakılmış ofise tüm ekonominin eleştirisini ya da bir sabotaj eylemine tüm sendikaların eleştirisini bağlayabilir. Mücadelede her bireysel amaç patlamaya hazır sosyal ilişkilerin tamamının şiddetini içerir. Bildiğimiz kadarıyla yakın amaçlarının bayağılığı, tüm tarih boyunca isyana davet olmuştur. Böyle bir durumda, bir avuç kararlı yoldaş ne yapar-

bilir? (Örneğin) nasıl broşür dağıtılacağı ya da protestonun şehrin hangi noktalarına genişletileceği zaten düşünülmemişse, ve dahası, neşeli ve kuralsız bir istihbarat onlara sayıları ve büyük örgütsel yapıları unutturmuşsa, fazla değil. İsyanın kelepçelerinden kurtulmasının yolunun genel grev olduğu mitini yeniden canlandırmak istememekle birlikte, tüm sosyal aktivitelerin kesintiye uğratılmasının hala kesin sonuca ulaştıracak bir yöntem olduğu yeterince açıktır. İsyankar eylem, başlangıçta çatışmaya ne sebep olursa olsun, normalliğin felç edilmesine yönelmelidir. Öğrenciler derlerine, işçiler (işçilerden kalanlar) ve memurlar çalışmaya, işsizler işsizlik konusunda endişelenmeye devam ederlerse, değişim mümkün olmaz. Devrimci uygulama daima insanlar üstü olacaktır. Sosyal mücadelelerden ayrı herhangi bir organizasyon ne isyan çıkartabilir, ne onu sürdürebilir, ne de savunabilir. Sömürülenlerin mücadele sırasında ekonomik iyileşmeyi garanti edebilenlerin arkasında dizileceği doğruysa -başka bir deyişle, daha iyi koşullar talep eden her mücadelenin esasında reformist bir niteliği olduğu doğruysa eğer -özgürlükçüler her tür sosyal kimliği (öğretmen, memur, işçi, vesaire) reddeden talepler yapmanın ötesine geçen yöntemleri zorla kabul ettirebilir. Taleplerde bulunan, kurumsallaşmış özgürlükçü bir organizasyon yalnızca mücadelelerin yanında yer alır (sömürülenlerin yalnızca birkaçı ona ait olmayı seçer), ya da özgürlükçü niteliklerini kaybeder (sendikalist mücadeleler alanında en kalifiye olanlar işçi sendikalarıdır). Devrimciler ve sömürülenler tarafından oluşturulan örgütsel bir yapı, ancak tek bir belirli mücadelenin geçici doğası ile uyum içindeyse, açık bir hedefi varsa ve saldırı perspektifindeyse gerçekten çelişki içinde sayılabilir. Tek sözcükle, eğer sendika eylemi ve onun patronlarla işbirliği üzerine bir eleştiri ise.

Şu anda isyankarların sosyal mücadeleler (antimilitarist, çevresel zehirlenmeye karşı, vesaire) başlatmak için büyük yetenekleri olduğunu söyleyemeyiz. "İnsanların suç ortağı ve teslim olmuş olduğunu" kabul etmeyenler için hala, kendiliğinden ortaya çıkan mücadelelere -ya da oldukça yaygın isyan eylemlerine - otonom müdahale hipotezi var. Sömürülenlerin uğruna savaştığı toplum türü için açık bir ifade arıyorsak (bir ince-

likli teorisyenin son grev dalgası karşısında söylediği gibi), evde otursak da olur. Kendimizi "eleştirel destek" ile sınırlıyorsak -ki bu hiç zor değildir -yalnızca kırmızı siyah bayraklarımızı partilerin ve sendikalarının ekliyoruz demektir. Bir kez daha detayın eleştirisi niceliksel modeli destekliyor. İşsizler iş hakkı konusunda konuştuğu zaman bizim de aynısını yapmamız gerektiğini düşünüyoruz (maaşlar ile "sosyal olarak faydalı aktivite" arasında açık bir ayırım yapıyorsak), o zaman tek eylem yeri göstericilerle dolu sokaklarımız gibi görünüyor. Yaşlı Aristo'nun farkında olduğu gibi, temsil ancak zaman ve mekan birliği olduğunda mümkündür.

Ama işsizlere sabotajdan, hakların lağvedilmesinden ya da kira ödemeyi reddetmekten bahsetmenin (ve aynı zamanda uygulamanın) mümkün olmadığını kim söyledi? İşçiler grevde sokaklara dökülürken başka her yerde ekonominin eleştirilemeyeceğini kim söyledi? Düşmanın beklemediğini söylemek ve beklemedikleri yerde olmak. Yeni şiir budur.

VII

Cok genciz ve daha fazla bekleyemiyoruz.
Paris'te bir duvar

Bir ayaklanmanın gücü askeri değil sosyal güçtür. Genelleştirilmiş isyan silahlı çatışmalarla değil, ekonominin ne ölçüde felç edildiği ile, üretim ve dağıtım mekanlarının ne ölçüde ele geçirildiği ile, her tür hesabı yok eden özgür veriş ile ve zorunlulukların ve sosyal rollerin terk edilmesi ile ölçülür. Tek sözcükle, yaşamın altüst edilmesidir. Ne kadar etkili olursa olsun hiçbir gerilla grubu bu görkemli yıkım ve dönüşüm hareketinin yerini alamaz. Ayaklanma yüzeye çıkan bayağılıktan çıkan ışıktır: hiçbir güç hükmettiklerinin gönüllü köleliği olmadan kendini sürdüremez. İsyân, bu cani sömürü mekanizmasının işlemlerini sağlayanların sömürülenlerin kendileri olduğunu başka herşeyden daha iyi ortaya koyar. Sosyal aktivitenin vahşice, gittikçe yayılan bir biçimde kesintiye uğratılması aniden ideoloji kisvesini yırtıp atar, gerçek güç dengesini ortaya çıkarır. O zaman Devlet gerçek renklerini gösterir -edilgenliğin siyasi organizasyonunu. Bir yanda ideoloji, diğer yanda fantazi maddi ağırlıklarını teşhir ederler. Sömürülenler hep sahip oldukları gücü keşfeder, yalnız toplumun

kendini yeniden ürettiği -ya da onların yerine bir köstebeğin tırmalayıp durduğu -yanılsamasına bir son verirler. Geçmiş itaatlerine karşı -geçmiş Devlet'lerine karşı - ve eski dünyayı savunma adına edindikleri alışkanlıklara karşı ayaklanırlar. "Kolektifliğin", ateş böceklerinin kaçışını polise ele veren karanlık, ya da bireysel iyiliğin "ortak çıkarı" olan yalan olmadığı tek olay isyankarların suç ortaklığıdır. Farklara suç ortaklığının gücünü verendir. Kapital, başka herşeyin ötesinde, bir muhbirler topluluğudur, bireyleri zayıflatan sendikadır, bizi bölünmüş kılan birliklerdir. Sosyal bilinç "Başkaları kabul ediyor," deyip duran içsel sestir. Bu şekilde sömürülenlerin gerçek gücü aleyhlerine çalışır. İsyân bu gücü salıveren süreçtir, ve onunla beraber özerkliği ve yaşama zevkini salıverir; karşılıklı olarak, başkaları için yapabileceğimiz en iyi şeyin kendimizi özgür kılmak olduğunu düşündüğümüz andır. Bu anlamda, "kolektif bir bireysel gerçekleşme anı"dır.

İş ve "boş zaman"ın, aile ve tüketiciliğin normalliği her kötücül özgürlük tutkusunu öldürür. (Bu sözleri yazarken zorla kendi türümüzden ayrılıyoruz, ve bu ayırım Devlet'i yazmamızı yasaklama yükünden kurtarıyor). Alışkanlıklar şiddetle kırılmadan hiçbir değişim mümkün değildir. Ama isyân her zaman bir azınlığın işidir. Kitleler eldedir, güç araçları olmaya hazırdır (isyân eden köle için "güç" hem patronların emirleri, gem diğer kölelerin itaatidir) ya da ataletten kaynaklanan değişimleri ka-bullenmeye hazırdırlar. Tarihteki en büyük, genel sendika onaysız grev -Mayıs '68 -Devlet nüfusunun yalnızca beşte birini içeriyordu. Bundan, tek amaç kitleleri yönlendirmek amacıyla gücü ele geçirmenin tek amaç olduğu, ya da insanın kendini proleteryanın bilinci olarak summası gerektiği sonucu çıkarılamaz. Mevcut toplumdan özgürlüğe bir anda sıçranamaz. Edilgen köle tavrı, birkaç günde ya da birkaç ayda kendi kendine çözülecek birşey değildir. Ama bu tavrın zıddı kendine bir yer açmalıdır ve bu ne kadar gerekiyorsa o kadar zaman almalıdır. Sosyal ayaklanma yalnızca başlaması için gerekli koşuldur.

"Kitleleri" küçümsemek niteliksel değil, ideolojiktir, yani hakim temsil sisteminin emri altındadır. Kapitalin "halkı" vardır kesinlikle, ama kesin bir biçimleri yoktur.

Yaşama iradesine sahip bilinmeyen yine de anonim

kitleden çıkıp ayaklanacaktır. Boyun eğme denizindeki yegane asiler olduğumuzu söylemek güven vericidir, çünkü oyuna baştan son verir. Biz yalnızca suç ortaklarımızın kim olduğunu bilmediğimizi, onları keşfetmek için bir sosyal fırtınaya ihtiyacımız olduğunu söylüyoruz. Bugün her birimiz diğerlerinin ne ölçüde kararsız kaldığına ayrı ayrı karar veriyoruz (otomaton dünyasının işlemlerini sağlayan insanın seçme yeteneğinden vazgeçmesidir). Ayaklanma sırasında seçim silah zoruyla kendine yer açar ve silahla savunulması gerekir, çünkü tepki ayaklanmanın cesedi üzerinde doğar. Aktif güçleri açısından azınlıkçı (ama hangi ölçüye göre?) olsa da, isyankar olgu son derece geniş boyutlar alabilir, ve bu şekilde sosyal doğasını ortaya vurur. İsyan ne kadar yaygın ve hevesli olursa, askeri çatışma ile o kadar az ölçülebilir. Sömürülenlerin kendi kendini oluşturmuş silahlı örgütleri yayılır ve sosyal düzenin kırılmasını ortaya çıkarırken insan isyanının, tıpkı hiyerarşik ve ticari ilişkiler gibi, her yerde olduğunu görür. Tam tersine, isyanı bir hükümet darbesi olarak gören herkes çatışmayı militer açıdan değerlendirir. Kendini sömürülenlerin öncüsü olarak kuran organizasyon hakimiyetin yalnızca ele geçirilmesi gereken genel bir karargah değil sosyal bir ilişki olduğu gerçeğini saklar; aksi halde kendi rolünü nasıl haklı gösterebilir ki?

İnsanın silahla yapabileceği en faydalı şey, onları becerebildiğince çabuk şekilde faydasız kılmaktır. Ama silah sorunu, devrimci ile sömürülen, organizasyon ile gerçek hareket arasındaki ilişkiye bağlanana kadar soyut kalır.

Genellikle devrimciler sömürülenlerin bilinci olduklarını, onların yıkıcı olgunluk düzeylerini temsil ettiklerini iddia etmişlerdir. Bu şekilde, "sosyal hareket" parti (Leninist versiyonda devrimin elit profesyonelleri idi) için bir gerekçe olur. Kısır döngü şudur ki, insan kendini sömürülenlerden ne kadar ayırırsa, var olmayan bir ilişkiyi temsil etme ihtiyacını o kadar fazla hisseder. Yıkıcılık insanın kendi uygulamalarına indirgenir ve temsil ideolojik şamanının organizasyonu olur... kapitalist el koymanın bürokratik versiyonu. Sonra devrimci hareket, konseptini gerçekleştiren "en ileri" ifadesi ile özdeşleşir. Hegelci bütünsel diyalektik bu yapı için mükemmel bir sistem sunar.

Ama bir de, beklemeyi haklı gösteren ve eleştirmenin rolünü kabul eden ayırım ve temsil eleştirisi vardır. İnsanın kendini "sosyal hareket"ten ayırması bahanesi ile, insan her saldırı uygulamasını "öne uçuş" ya da basitçe "silahlı propaganda" olarak eleştirirken bulur kendini. Bir kez daha devrimcilerden sömürülenlerin gerçek durumlarının üzerindeki örtünün, bu sefer kendi eylemsizlikleri ile, kaldırılması istenir. Sonuç olarak, görünür bir sosyal hareket haricinde hiçbir isyan mümkün değildir. Bu yüzden eyleme geçen her kimse, proleteryanın yerini almak istiyordur. Savunulacak tek miras "radikal eleştiri", "devrimci sağduyu" olur. Yaşam acı vericidir, bu yüzden insanın elinden acının teorisini yapmaktan başka birşey gelmez. Herşeyden önce gerçeklik. Bu şekilde, isyankar ile sömürülen arasındaki ayırım yok edilmez, yalnızca yerinden edilir. Artık biz sömürülenin yanında sömürülenler değiliz; arzularımız, öfkemiz ve zayıflıklarımız artık sınıf mücadelesinin bir parçası değil. Canımız çektüğünde eyleme geçeceğimizden değil: bizim yerine getirilecek bir görevimiz var -o kendine bu ismi vermesede. Eylem aracılığı ile kendini proleterya kurban edenler var, bir de bunu edilgenlik aracılığı ile yapanlar.

Bu dünya bizim için zehirli, ve bizi faydasız, zararlı eylemler yürütmeye zorluyor; bize para ihtiyacını dayatıyor ve bizi coşkun ilişkilerden yoksun bırakıyor. Düşsüz erkekler ve kadınlar arasında yaşıyoruz, cömertlik patlamalarına yer bırakmayan bir gerçeklikteki yabancılarız. Biz feragat partizanları değiliz. Yalnız, bu toplumun bize sunabileceği en iyi şeyler (kariyer, ün, ani bir kazanç, "aşk") bizi ilgilendirmiyor, o kadar. Emir vermek bizi itaat etmek kadar çok tiksindiriyor. Biz de herkes gibi sömürülüyoruz ve sömürüye hemen bir son vermek istiyoruz. Bizim için, isyanın başka haklı sebebi yok.

Yaşamlarımız bizden kaçıyor ve bundan yola çıkmayan her tür sınıf söylemi bir yalandan ibaret. Sosyal hareketleri yönetmek ya da desteklemek istemiyoruz, onlardaki ortak ihtiyaçları tanıma ölçüsünde, zaten var olanlara katılmak istiyoruz. Özgürleşmeye ilişkin aşırı perspektifte, daha üstün mücadele biçimleri diye birşey yok. İsyanın herşeyi ihtiyacı var: tebliğlere ve kitaplara, silahlara ve patlayıcılara, düşüncelere ve antlara, zehire, hançer-

lere ve kundakçılığa. Tek ilgi çekici soru, bütün bunları nasıl bir araya getirmeli.

VIII

Düz bir çizgi üzerinde
uçan kuşu vurmak kolaydır.
B. Gracian

Yaşamlarımızı hemen değiştirmeyi arzu etmekle kalmıyoruz, suç ortaklarımız da aynı kriterlerle arıyoruz. Tutarlılık ihtiyacı denebilecek şey için de aynıysa geçerli. İnsanın, kendi hayatından başlayarak kendi fikirlerini yaşama ve teori yaratma iradesi örnek ya da aynı madalyonun hiyerarşik ya da babacan tarafı arayışı değildir. Her tür ideolojinin reddidir, ki buna zevk ideolojisi de dahildir.

Kendilerimizi, bu toplumda kendilerine açmayı –korumayı – başardıkları alanlarla tatmin olanlardan, daha düşünmeye başlamadan, el yordamı ile var olurken ayırıyoruz. Ama gündelik normalliği terk etmek isteyenlerden ve gizlilik metodolojisine ve savaş organizasyonlarına iman eden, kendilerini başkalarının kafeslerine kapatanlardan da aynı ölçüde uzak hissediyoruz. Kanunlar açısından insanı ne kadar riske sokarsa soksun, hiçbir yol ilişkilerdeki gerçek değişimin yerini alamaz. Başka herhangi bir yere giden kestirme, hemen gerçekleşecek sıçrayış yok. İsyan bir savaş değildir.

Geçmişte o uğursuz silah ideolojisi bir avuç insanın tutarlılık gereksinimini çokluğun sürücülüğüne dönüştürdü. Silahlar sonunda ideolojiye dönsün!

Sosyal ayaklanma tutkusuna ve sınıf çatışmasına dair “kişisel” bir görüşe sahip bir birey hemen birşeyler yapmak ister. Eğer kapital ve Devlet dönüşümünü incelerse, amacı onlara saldırmaktır, kesinlikle daha berrak fikirlerle uykuya dalmak değil. Hakim kanunun ve ahlakın yasaklarını ve ayırımlarını benimsememişlerse de, olası her tür aracı kullanarak kendi oyunlarının kurallarını oluştururlar. Bunları profesyonel işler olarak gören, dolayısıyla ticari kimlikleri olan asker ya da yazarın aksine, onlar için kalem de tabanca da eşit silahlardır. İsyankar, tüm diğerlerini içeren silaha, kendi kararlılığına sahip olduğu sürece, kalem ya da tabanca olmadan da isyankar olarak kalır.

“Silahlı mücadele” herhangi bir projenin emrine verilebilecek bir stratejidir. Bugün gerilla, programları büyük ölçüde demokratik olan organi-

zasyonlar tarafından hala kullanılmaktadır; taleplerini askeri uygulama ile desteklemektedirler. Silahla da politika yapılabilir. Güç ile girişilen her pazarlıkta –yani, rakibi olarak bile olsa gücü benimseyen her ilişkide –pazarlığa girişenler kendilerini birer temsil güvü olarak sunmalıdır. Bu bakış açısından, sosyal bir gerçekliği temsil etmek demek, onu insanın kendi organizasyonuna indirgemek demektir. Silahlı çatışma kendiliğinden yayılmamalı, muhtelif pazarlık aşamalarına bağlanmalıdır. Organizasyon sonuç elde edebilir. Organizasyonun üyeleri arasındaki, organizasyon ile dünyanın geri kalanı arasındaki ilişki otoriter programın ne olduğunu yansıtır: hiyerarşiyi ve itaati ciddiye alın.

Sorun, siyasi gücü şiddet yolu ile ele geçirmeyi hedefleyenler için de o kadar farklı değildir. İnsanın kendi gücünü, devrimci hareketi yönlendirme yeteneine sahip bir öncü olarak propaganda etmesi meselesidir. “Silahlı mücadele” daha üstün bir sosyal mücadele biçimi olarak sunulur. Askeri temsil gücüne kim daha fazla sahipse –eylemlerin olağanüstü başarısı sayesinde –gerçek silahlı tarafı oluşturur. Sonuç olarak görülen sahte mahkemeler ve halk mahkemeleri, kendilerini Devlet’in yerine koymak isteyenlerin eylemleridir.

Devlet’in de devrimci tehdidi birkaç savaşçı örgüte indirgemek, böylece isyanı iki ordu arasındaki çatışmaya dönüştürmekte çıkarı vardır: bir yandan kurumlar, diğer yandan silahlı taraf. İktidar en çok anonim, genelleşmiş isyandan korkar. “Terörist” hakkındaki medya imajı polis ile el ele çalışarak sosyal barışın korunmasını sağlar. Vatandaş korksa da, alkışlasa da, yine de vatandaştır, yani izleyici.

Varolanın reformist tavırla süslenmesi silahlı mitolojiyi besler, yasal politika ile gizli politika gibi sahte bir seçenekler yaratır. Kaç solcu demokratın Meksika ve Latin Amerika’daki gerilla figüründen içtenlikle etkilendiğini görmek yeterlidir. Edilgenlik danışmanlara ve uzmanlara ihtiyaç duyar. Geleneksel danışman ve uzmanlar hayal kırıklığı yarattığında yenilerinin arkasına dizilirler.

Devrimcilere özgü silahlı bir örgüt –bir programı ve monogramı olan –kesinlikle özgürlükçü niteliklere sahip olacaktır, tıpkı pek çok anarşistin arzuladığı sosyal devrimin kuşkusuz aynı zamanda bir “silahlı mücadele” olacağı gibi. Ama bu yeterli mi?

İsyankar çatışma sırasında silahlı eylem organize etme ihtiyacını tanırırsak, bu andan itibaren iktidar yapılarına ve adamlarına saldırma olasılığını desteklersek, ve etkili olabilmek için isyan uygulamalarında benzer gruplar arasında yatay bağlantı sağlamayı düşünürsek, silahlı eylemi sosyal mücadelelerin sınırlarını aşmak olarak görenlerin, tek bir mücadele biçimibe üstün bir rol biçenlerin bakış açısını eleştirmiş oluruz. Dahası, monogramların ve programların kullanılması yolu ile, devrimcileri sömürülenlerin kalanından ayıran kimliğin yaratımını görmüş, onları güç açısından görünür kılmış, onları temsile uygun bir duruma koymuş oluruz. Bu şekilde, silahlı saldırı artık, insanın özgürleşmesini hedefleyen pek çok araçtan biri olarak kalmaz, simgesel bir değer üstlenir ve anonim isyanı kendi amaçlarına tahsis eder. Mücadelelerin geçici tarafına bağlı bir gerçek olarak enformal organizasyon daimi ve resmileşmiş bir karar mekanizmasına dönüşür. Bu şekilde, projelerde birleşme vesilesi olan şey, kendi içinde gerçek bir proje haline gelir. Örgüt, tıpkı niceliksel reformist yapılar gibi, kendini üretmeyi arzulamaya başlar. Kaçınılmaz olarak, hüznü bir bildiriler ve belgeler çeyizi belirir, ve insan sesini yükseltir ve kendini ancak deklare edildiği için var olan bir kimliği kovalarken bulur. Başka basitçe anonim eylemlere çok benzeyen saldırı eylemleri, devrimci uygulamada kim bilir hangi niceliksel sıçramayı temsil etmeye başlar. İnsan düz bir çizgi üzerinde uçmaya başlarken, politika düzeni yeniden ortaya çıkar.

Elbette, organize etme ihtiyacı, mücadelenin geçici gerekliliklerinin ötesinde isyankarlara daima eşlik edebilecek bir şeydir. Ama insanın kendini organize edebilmesi için yaşayan, somut anlaşmalar gerekir, spot ışıkları arayan bir imaj değil.

Yıkıcı oyunun sırrı deforme eden aynaları kırma ve insanın kendini kendi çıplaklığı ile yüzyüze bulma yeteneğidir. Örgüt, bu oyunun canlanmasını sağlayan projelerin tamamıdır. Geri kalan her şey siyasi protezdir, başka hiçbir şey değil.

İsyan "silahlı mücadele"den çok daha fazlasıdır, çünkü o sırada genelleştirilmiş çatışma sosyal düzenin altüst edilmesi ile birdir. Eski dünya öyle bir duruma getirilir ki ayaklanan sömürülenlerin tamamı silahlanır. Ancak o zaman silah bir öncünün ayrı ifadesi, geleceğin patronlarının ve

bürokratlarının tekeli değil, devrimci bayramın somut koşulu olur: kolektif, sosyal ilişkilerin dönüşümü ve genişletilmesi olasılığı. Yıkıcı uygulama, insan tutkularının muazzamlığını birkaç araç ile sınırlamak istiyorsa, isyankar kırılış yokluğunda daha az "silahlı mücadele"dir, insanın önceden belirlenmiş rollerle yetinmesi ya da en uzak noktada, yaşamda tutarlılık araması meselesidir.

O zaman, yayılan isyanda, patronlar ve uyusukluk olmayan bir toplum yaratmayı hedefleyen muhteşem bir egolar komplosu algılayabileceğiz gerçekten. Özgür ve benzersiz bireylerden oluşan bir toplum.

IX

Bükülmüş, kuru dal gibi bir hecede sana dünyalar açabilecek bir formül isteme. Bugün, sana ancak ne olmadığımızı, ne istemediğimizi söyleyebiliriz.
E. Montale

Yaşam yalnızca tutunulacak birşey olamaz. Bu düşünce herkesin aklından, en az bir kez geçer. Bizi tanrılardan da özgür kılan bir olasılığımız var: vazgeçebiliriz. Bu sonuna dek tadı çıkarılacak bir fikirdir. Hiçbir şey ve hiçkimse bizi yaşamaya zorunlu kılmamaktadır. Ölüm bile. Bu sebepten, yaşamımız bir tabula rasa'dır, üzerine hiçbir şey yazılmamış bir tahta, ki olası tüm sözcükleri içerir. Böylesine bir özgürlükle, köleler gibi yaşayamayız. Kölelik yaşamaya mahkum edilmiş olanlar içindir, sonsuzlukla sınırlanmış olanlar için, bizim için değil. Bizim için bilinmezlik vardır... atılacak bilinmeyen alanlar, keşfedilmemiş düşünceler, patlayan garantiler, yaşam armağanı sunulacak yabancılar. İnsanın sonunda kendine duyduğu sevginin fazlasını armağan edebileceği bir dünyanın bilinmezliği. Ve risk. Zalimlik ve korku riski. Sonunda mal de vivre ile yüzyüze gelme riski. Var olma işine bir son vermeye karar veren herkes bütün bunlarla karşılaşır.

Çağdaşlarımız bir işten diğerine koşturarak, bin değişik zorunluluk ile uğraşarak yaşar görünüyorlar, ki en hüznü zorunluluk da aralarında... hoşça vakit geçirmek. Kendi yaşamlarına karar verme yeteneksizliklerini detaylı, telaşlı aktivitelerle, git-tikçe daha da edilgenleşen davranış şekillerine eşlik eden hızla perdeliyorlar. Olumsuzun hafifliğinden bihaberler.

Yaşamamayı seçebiliriz. İnsanın kendini coşkuyla

hayata açması için en güzel sebep bu. "Her zaman herşeye son vermek için zaman vardır; insan isyan edip oynayabilir de"... neşenin materyalizmi böyle konuşur.

Eyleme geçmemeyi seçebiliriz ve eyleme geçmek için en güzel sebep budur. Kendi içimizde, yapabileceğimiz bütün eylemlerin potansiyelini taşıyoruz, ve hiçbir patron bizi hayır deme olasılığından yoksun bırakamaz. Ne olduğumuz ve ne istediğimiz hayır ile başlar. Sabah yataktan kalkmak için tek sebep ondan doğar. Bizi boğan düzene silahlı saldırıya gitmek için tek sebep ondan doğar.

Bir yandan, alışkanlıkları ile, kesintikleri ile mevcut var. Ve insan kesinlikten, sosyal zehirden ölebilir.

Diğer yandan isyan var, herkesin yaşamlarında patlayan bilinmeyen. Abartılı özgürlük uygulamasının olası başlangıcı.

1998

Çeviri: Nelin Çiper